

SECTION 4.

SOCIAL WORK AND SOCIAL WELFARE

Балдинюк Олена Дмитрівна 

канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри соціальної педагогіки,
соціальної роботи та консультування
Уманський національний університет, Україна

Роєнко Світлана Олександрівна 

канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри соціальної педагогіки,
соціальної роботи та консультування
Уманський національний університет, Україна

Полехіна Вікторія Миколаївна 

канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри соціальної педагогіки,
соціальної роботи та консультування
Уманський національний університет, Україна

ЦЕНТРИ ЖИТТЄСТІЙКОСТІ ЯК ІННОВАЦІЙНА ФОРМА СОЦІАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ У ГРОМАДІ

Повномасштабна агресія Росії проти України, що розпочалася 24 лютого 2022 року, суттєво позначилася на психологічному стані мільйонів українців. Постійний стрес посилює соціальну й економічну напругу, а сама війна як травматичний чинник призвела до значного зростання рівня тривожності серед населення.

У таких умовах підвищуються ризики різних форм насильства, зокрема домашнього, гендерно зумовленого, сексуального, пов'язаного з конфліктом, а також торгівлі людьми. Багато людей, опинившись у стані тривалого стресу, не здатні самостійно впоратися з його наслідками, хоча піклування про власне психічне та емоційне здоров'я є вкрай важливим.

Саме тому особливої актуальності набуває забезпечення доступної та своєчасної психосоціальної допомоги, спрямованої на підтримку, відновлення і збереження ментального здоров'я всіх, хто цього потребує.

Ініціатива з розвитку життєстійкості є пілотним проектом Міністерства соціальної політики, що реалізується в межах Всеукраїнської програми ментального здоров'я «Ти як?», започаткованої Першою леді Оленою Зеленською. Проект спрямований на відкриття в громадах спеціальних Центрів життєстійкості, де кожен охочий може безоплатно отримати

психосоціальну допомогу.

Метою ініціативи є сприяння збереженню психічного здоров'я населення, зменшення рівня стресу й тривожних станів у громадах, а також підтримка людей у процесі адаптації до нових життєвих обставин і криз. Проєкт передбачає навчання учасників ефективним методам подолання стресу та запобігання психологічним травмам. Окрім цього, він спрямований на розбудову ефективної системи надання соціальних послуг у Центрах життєстійкості, розвиток волонтерства та посилення згуртованості місцевих спільнот [2].

Якщо дати визначення Центрам життєстійкості, то це «дружні безбар'єрні простори, куди може звернутися кожен мешканець громади і отримати першу психологічну допомогу, скерування до потрібних служб та організацій, а також – можливість відвідувати групові заняття з психосоціальної підтримки» [3].

Центри життєстійкості – це доступні простори, орієнтовані на надання психологічної та соціальної допомоги населенню. Тут люди можуть безоплатно отримати підтримку, навчитися ефективніше долати стрес, адаптуватися до змін у повсякденному житті та відновлювати власні внутрішні сили в умовах воєнного часу.

Сьогодні мережа таких Центрів охоплює близько 200 громад у 23 регіонах України.

Діяльність Центрів життєстійкості та порядок їх функціонування визначаються постановою Кабінету Міністрів України № 83, яка регламентує організаційні засади їх створення та роботи [4].

Із січня 2024 року надання послуги з розвитку життєстійкості розпочалось в Уманській громаді за підтримки управління праці та соціального захисту населення Уманської міської ради.

Послугами Центру життєстійкості можуть скористатися різні категорії населення, зокрема внутрішньо переміщені особи, люди похилого віку та особи з інвалідністю. Підтримка також надається родинам і близькому оточенню людей з інвалідністю. Окрему увагу приділено військовослужбовцям і ветеранам, а також їхнім сім'ям, у тому числі родинам загиблих, зниклих безвісти чи тих, хто перебуває в полоні. Допомога доступна і для сімей із дітьми, особливо тим, де виховуються маленькі діти або підлітки, а також для прийомних батьків, опікунів і патронатних вихователів. Крім того, послуги Центру можуть отримувати волонтери та громадські активісти [1].

Центр життєстійкості надає широкий спектр послуг, спрямованих на підтримку психоемоційного стану та соціальної адаптації населення. Зокрема,

тут можна отримати індивідуальні консультації, у тому числі в кризових ситуаціях, а також первинну психологічну допомогу.

Фахівці Центру допомагають людям адаптуватися до складних життєвих обставин, забезпечують довготривалу підтримку ментального здоров'я та працюють із переживанням втрати. Важливим напрямом є сприяння внутрішньо переміщеним особам у налагодженні соціальних контактів і інтеграції в громаду.

Також діяльність Центру охоплює розвиток батьківських навичок, зміцнення сімейних стосунків і підтримку дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Проводяться групові заходи, зокрема майстер-класи, тренінги, лекції та воркшопи, присвячені ментальному здоров'ю, комунікації з вразливими категоріями населення та підвищенню правової обізнаності.

Окрім цього, Центр надає інформаційну підтримку з соціальних питань, допомагає в отриманні необхідних послуг і координує волонтерську діяльність у громаді [1].

Основою створення таких просторів є низка принципів, які забезпечують формування сприятливого середовища для підтримки, розвитку та самореалізації людини.

Передусім важливим є орієнтування на людину – врахування індивідуальних особливостей, потреб і можливостей кожного відвідувача при організації послуг і програм. Значна увага приділяється розвитку особистісного потенціалу, створенню умов для самовдосконалення та реалізації власних здібностей.

Не менш важливим є принцип самостійності: людина має можливість визначати власні цілі, обирати напрям розвитку та приймати рішення щодо свого життя. Поряд із цим забезпечується відкритість і доступність – у Центрі створюються умови, за яких кожен, незалежно від віку, соціального статусу чи фізичних можливостей, може отримати підтримку, зокрема й через дистанційний запис.

Важливу роль відіграє взаємодія з громадою, організаціями та органами влади задля ефективного вирішення соціальних питань. Центри також беруть на себе соціальну відповідальність, сприяючи покращенню добробуту громади та підтримуючи її мешканців.

Окремий акцент робиться на створенні безпечного, комфортного простору, де враховуються потреби кожного. Крім того, відвідувачам надаються можливості для здобуття нових знань і навичок, що сприяє їхньому особистісному розвитку та підвищенню якості життя [5].

Таким чином, комплексна соціальна послуга, спрямована на розвиток життєстійкості, є ефективним інструментом, що забезпечує не тільки підтримку окремих осіб, а й утворює цінність збереження психічного здоров'я в умовах криз. Крім того, вона сприяє розбудові та впорядкуванню сфери соціальних послуг у межах громади.

Список використаних джерел:

1. В Умані надають послугу з формування життєстійкості. Що це таке, хто і як може її отримати. *УМАНЬNEWS*. 29 січня 2024. URL: <https://umannews.city/articles/339896/v-umani-nadayut-poslugu-z-formuvannya-zhittyestijkosti-scho-ce-take-hto-i-yak-mozhe-ii-otrimati>
2. Життєстійкість. Міністерство соціальної політики, сім'ї та єдності. URL: <https://www.msp.gov.ua/about/klyuchovi-napryamy/zhyttyestiykist>
3. Перша психологічна допомога: як працюють центри життєстійкості та де їх шукати. *UKRAINIAN LEGAL AID FOUNDATION*. 07.06.2024. URL: https://ulaf.org.ua/news/resilience_centers/
4. Порядок організації діяльності та забезпечення функціонування центрів життєстійкості: Постанова Кабінету Міністрів України від 23 січня 2024 р. № 83. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/83-2024-п#Text>
5. Тітова Вікторія. Життєстійкість. Путівник зі створення безбар'єрного простору центрів життєстійкості для надання психосоціальної підтримки та волонтерства. 2023. 68 с. URL: <https://drive.google.com/file/d/1CEYrkeyFWdSRaCLxBYUJC3qyMzfnwFg/view> .